

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора економічних наук, професора Косенко Олександри Петрівни
на дисертаційну роботу Міркунової Тамари Ігорівни на тему:
«Оцінювання вартості інноваційних технологій на підприємствах»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи, її зв'язок із науковими програмами, планами, темами.

Актуальність проблематики оцінювання вартості інноваційних технологій та обґрунтування управлінських рішень щодо їх комерціалізації зумовлена високим рівнем мінливості сучасного ринкового середовища та прискоренням темпів науково-технічного прогресу. Зважаючи на поширення дуальних підходів щодо провадження інноваційної діяльності суб'єктами господарювання у світі, коли осередки розроблення інновацій створюють на базі закладів вищої освіти, а науково-дослідні підрозділи підприємств переносять в університети, значною мірою актуалізується потреба перегляду векторів провадження інноваційного процесу загалом та інструментів його реалізації зокрема. Одним з ключових елементів означеної проблеми є розроблення методів і моделей вартісного оцінювання інноваційних технологій, які не лише давали би відповіді на нинішні запити ринку, а й враховували би ринкові особливості розвитку таких технологій (конвергенцію, дифузю, синергію, емерджентність тощо).

З таких позицій, обрана Міркуною Т. І. тема дисертації, присвячена обґрунтуванню теоретико-методичних та прикладних засад оцінювання вартості інноваційних технологій підприємств, набуває однієї з засадничих ролей у системі забезпечення розвитку інноваційної інфраструктури міст, регіонів, країни.

Про важливість означеної тематики для економічної науки і практики свідчить участь Міркунової Т. І. у виконанні науково-дослідних робіт (НДР) кафедри економіки підприємства та інвестицій, що відповідають пріоритетним

напрямам розвитку науки і техніки, визначеним українським законодавством (Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 16.01.2016 р., № 2623-III, ст. 3, п. 1). Зокрема, під час виконання НДР «Обґрунтування інноваційно-інвестиційних стратегій, програм і проектів розвитку господарських структур, галузей і регіонів» (№ ДР 0118U001536) Міркунова Т. І. запропонувала концептуальну модель оцінювання вартості інноваційних технологій підприємств, що базується на сучасній ролі і формах виявлення цінності. У межах роботи над НДР «Теоретичні та прикладні засади трансферу технологій у системах стратегічного розвитку суб'єктів господарювання» (№ ДР 0118U001537) дисертантка розробила модель оцінювання вартості інноваційних технологій підприємств на засадах використання алгоритму з теорії нечітких множин, НДР «Економічна діагностика підприємств, галузей та регіонів у процесі забезпечення їх сталого розвитку» (№ ДР 0118U001538) – розвинула підхід до ціноутворення на інноваційні технології підприємств на засадах співвідношення показників у системі «вартісна оцінка – ціна – прибуток». Виконання означених НДР підтверджено актами про впровадження від 04.10.2019 р.

Високий рівень опрацювання Міркуною Т. І. у межах наведених НДР положень дисертації дав їй змогу отримати науково-методичні розробки, що відповідають запитам сучасної економічної теорії та практики. Розв'язання завдань, поставлених дисертанткою в роботі, сприятиме розвитку процесів трансферу і комерціалізації інноваційних технологій, підвищенню ефективності функціонування регіональної інноваційної інфраструктури.

2. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, наведених у дисертаційній роботі.

На основі опрацювання дисертаційної роботи, автореферату та публікацій Міркунової Т. І. встановлено, що наведені положення, висновки та рекомендації належним чином обґрунтовані, є вірогідними та характеризуються високим рівнем наукової новизни.

Науковий пошук Міркунової Т. І. забезпечений критичним вивченням літератури з предметної сфери, законодавчих та нормативних актів Верховної Ради України, постанов Кабінету Міністрів України, указів Президента України, офіційних даних Державної служби статистики України, профільних Міністерств України, вітчизняних та міжнародних організацій тощо. Міркунова Т. І. ретельно проаналізувала, узагальнила та систематизувала наукові та науково-технічні розробки українських і закордонних науковців за проблематикою вартісного оцінювання інноваційних технологій підприємств.

Дисертантка застосувала загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, що відповідають специфіці вивчення визначених об'єкта, предмета та мети дослідження. З-поміж основних застосованих вченою наукових й методичних підходів слід відзначити: семантичне, структурно-логічне, статистичне та ретроспективне аналізування, методи узагальнення, групування, систематизації, аналізу та синтезу, абстрактно-логічний та системний методи, методи у межах теорії нечітких множин, матричний та графічний методи.

Слід відзначити результативну співпрацю Міркунової Т. І. з органами влади України, зокрема з Державною інспекцією з контролю за цінами у Закарпатській області. Результати, отримані дисертанткою під час моніторингу показників інноваційної діяльності виробничих підприємств регіону використані для підготовки пропозицій урядовому органу (довідка № 14-98/СП-3014 від 19.12.2013 р.).

Означені підстави вказують на високий науковий рівень дисертації Міркунової Т. І. та можливості застосування її положень у сучасній економічній науці і практиці.

3. Структура і зміст основних положень дисертаційної роботи.

Дисертація за своєю структурою містить вступ, три розділи, висновки за кожним з розділів та загальні висновки, список використаних джерел (278 позицій) та додатки (11 одиниць), основний її зміст викладено на 165 сторінках тексту.

У вступі до дисертації (с. 20-27) Міркунова Т. І. визначила актуальність теми дисертації, сформулювала мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, зазначила про використані у роботі методи дослідження. У цій структурній частині дисертантка навела елементи наукової новизни та практичне значення отриманих результатів, відобразила інформацію про апробацію результатів дисертації.

У першому розділі дисертації «Теоретичні засади оцінювання вартості інноваційних технологій підприємств» (с. 28-69) Міркунова Т. І. дослідила сучасні передумови оцінювання вартості інноваційних технологій (с. 28-44), встановила роль вартісного оцінювання технологій в сучасному інноваційному процесі (с. 44-56) та сформувала прикладні положення з оцінювання вартості інноваційних технологій підприємств (с. 57-67).

У другому розділі «Аналізування підходів до оцінювання вартості інноваційних технологій підприємств» (с. 70-112) дисертантка оцінила стан і перспективи розвитку інноваційної діяльності підприємств в Україні (с. 70-91), проаналізувала нормативно-правове підґрунтя оцінювання вартості інноваційних технологій (с. 91-98), на підставі чого розробила концептуальні положення з оцінювання вартості інноваційних технологій підприємств (с. 98-110).

У третьому розділі «Моделі забезпечення оцінювання вартості інноваційних технологій підприємств» (с. 113-181) Міркунова Т. І. обґрунтувала модель оцінювання вартості інноваційних технологій на засадах теорії нечітких множин (с. 113-182) та розробила матричні методи вартісного оцінювання технологій (с. 133-142), удосконалила метод витратного підходу до оцінювання вартості інноваційних технологій (с. 142-154), охарактеризувала практичне забезпечення оцінювання вартості інноваційних технологій підприємств (с. 154-179).

У висновках (с. 182-183) дисертантка узагальнила отримані результати дисертаційної роботи, а також визначила суб'єктів господарювання, для яких розроблено рекомендації з використання авторських розробок.

4. Наукова новизна результатів дослідження.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи Міркунової Т. І. полягає у розробленні теоретико-методичних та прикладних засад оцінювання вартості інноваційних технологій підприємств.

Міркуновою Т. І. вперше розроблено модель оцінювання вартості інноваційних технологій підприємств на засадах використання алгоритму з теорії нечітких множин (3 розділ, п. 3.1, с. 113-182 дисертації, с. 12-14 автореферату). Авторська модель дає змогу агрегувати різномірну сукупність факторів, що визначають складові споживчої цінності інноваційної технології, встановити рівень її впливу на споживчу вартість технології. З наукової точки

зору модель цінна, оскільки враховує співвідношення дохідного, витратного та порівняльного оцінювальних підходів, є основою для встановлення коригувальних показників для уточнення вартісної оцінки інноваційних технологій залежно від ринкової ситуації.

Характеризується високим рівнем наукової і практичної цінності розвинутий вченою системний підхід до провадження інноваційної діяльності (1 розділ, п. 1.3, с. 44-56 дисертації, с. 7 автореферату). Підхід полягає в обґрунтуванні кореляції стадій інноваційної діяльності із системами стратегічних знань чинної моделі інноваційного процесу та дає розуміння стадій інноваційної діяльності як окремих систем стратегічних знань, які перебувають в інтегральній взаємодії із іншими системами.

Одним з найважливіших елементів наукової новизни в дисертації є удосконалена концептуальна модель оцінювання вартості інноваційних технологій підприємств (2 розділ, п. 2.3, с. 98-110 дисертації, с. 10-11 автореферату). Дана модель базується на сучасній ролі і формах виявлення цінності, що інтелектуалізує технології та визначає їхню інноваційність, дає змогу визначати параметри споживчої цінності нематеріальних активів у складі технологій, обумовлені нинішніми ринковими явищами та трендами. Важливим є і те, що означена модель враховує не лише результати від комерціалізації технологій, а й прогнозування ефектів, зумовлених ними, та дає змогу оцінювання бізнес-перспективи щодо оцінюваних технологій.

Розвинутий Міркуновою Т. І. підхід до ціноутворення на інноваційні технології підприємств на засадах співвідношення показників у системі «вартісна оцінка – ціна – прибуток» (3 розділ, п. 3.4, с. 154-179 дисертації, с. 17-18 автореферату) дає змогу прогнозувати оптимальну для підприємства величину прибутку від комерціалізації інноваційної технології на основі обґрунтованого вибору методу визначення вартісної оцінки та методу ціноутворення й обґрунтовувати управлінські рішення щодо здійснення господарських операцій із інноваційними технологіями підприємств тощо.

Удосконалений Міркуновою Т. І. матричний метод вартісного оцінювання

інноваційних технологій підприємств на засадах порівняльного оцінювального підходу (3 розділ, п. 3.2, с. 133-142 дисертації, с. 14-15 автореферату) характеризується вищим рівнем гнучкості врахування та/або коригування факторів впливу ринкового середовища на технологію у конкретний момент часу, що сприятиме ефективності та оперативності ціноутворення.

Слід зазначити авторський метод оцінювання інноваційних технологій підприємств на засадах витратного оцінювального підходу (3 розділ, п. 3.3, с. 142-154 дисертації, с. 15-17 автореферату), що ґрунтується на запропонованих коригувальних економіко-статистичних показниках та коригувальних показниках підприємств. Визначені величини дають змогу уточнити величини економічних елементів витрат у складі собівартості інноваційної технології.

Положення наукової новизни сформульовані належним чином, характеризуються високим рівнем обґрунтованості. Розроблені дисертанткою підходи, методи та моделі спрямовані на підвищення ефективності трансферу та комерціалізації технологій, інноваційний розвиток усіх учасників інноваційної інфраструктури регіону та країни.

5. Теоретична та практична цінність результатів дослідження.

Результати дисертаційної роботи Міркунової Т. І. характеризуються високим рівнем теоретичної і прикладної цінності. Зокрема, про теоретичну цінність результатів дисертації свідчить їх використання у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» під час викладання дисциплін: «Конкурентоспроможність підприємства», «Інтелектуальний бізнес», «Стратегія підприємства», а також виконання курсового проекту «Обґрунтування стратегії конкурентоспроможності підприємства» (довідка № 67-01-1895 від 01.10.2019 р.).

Серед елементів наукової новизни Міркунової Т. І., яким притаманна теоретична цінність, слід виділити такі:

- модель оцінювання вартості інноваційних технологій підприємств на засадах використання алгоритму з теорії нечітких множин;
- понятійно-категорійний апарат щодо трансферу технологій з університетів у бізнес-середовище;
- концептуальна модель оцінювання вартості інноваційних технологій підприємств;
- системний підхід до провадження інноваційної діяльності, який полягає в обґрунтуванні кореляції стадій інноваційної діяльності із системами стратегічних знань чинної моделі інноваційного процесу.

Про практичну цінність результатів дисертації Міркунової Т. І. свідчить їх впровадження у виробничо-господарську діяльність технологічних підприємств, зокрема: ТОВ «Діада Груп» (довідка № 12 від 27.02.2019 р.), ПрАТ «Конвеєр» (довідка № 123/5 від 11.03.2019 р.).

З-поміж елементів наукової новизни Міркунової Т. І., які характеризуються практичною значущістю, доцільно відзначити:

- матричний метод вартісного оцінювання інноваційних технологій підприємств на засадах порівняльного оцінювального підходу;
- метод оцінювання інноваційних технологій підприємств на засадах витратного оцінювального підходу, який ґрунтується на запропонованих коригувальних економіко-статистичних показниках та коригувальних показниках підприємств;
- підхід до ціноутворення на інноваційні технології підприємств на засадах співвідношення показників у системі «вартісна оцінка – ціна – прибуток».

6. Відображення положень дисертації у публікаціях автора.

Відповідно до чинних вимог, що висуваються до дисертацій, представлених на здобуття вчених ступенів, основні положення та результати дисертаційної роботи Міркуною Т. І. висвітлені належним чином у статтях фахових наукових видань, зокрема таких, що внесені до міжнародних наукометричних баз даних, а також опубліковані у матеріалах науково-практичних конференцій.

Опубліковані Міркуною Т. І. праці повністю висвітлюють представлені у дисертації положення наукової новизни. За темою дисертації опубліковано 14 наукових праць, з них: 7 статей у наукових фахових виданнях України, всі з яких внесені до міжнародних наукометричних баз даних (1 – Scopus), 7 тез доповідей науково-практичних конференцій.

З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише результати, які були отримані Міркуною Т. І. особисто.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

Незважаючи на загальну позитивну оцінку дисертації та автореферату Міркунової Т. І., окремі позиції автора носять дискусійний характер, що потребує додаткових коментарів дисертантки.

1. Модель оцінювання вартості інноваційних технологій підприємств на засадах використання алгоритму з теорії нечітких множин (с. 113-132 дисертації) є важливою як з наукових так і прикладних позицій. Позаяк, в частині апробації даної моделі у діяльності підприємств (табл. 3.8, с. 132 дисертації) автору доцільно було би використати вибірку з більшої кількості підприємств різних видів діяльності, що, з одного боку, показало би універсальність авторської моделі, з іншого – сприяло би вищому рівню її обґрунтованості.

2. На думку опонента, Міркунової Т. І. у 1-му розділі дисертації доцільно детальніше розглянути зарубіжний досвід щодо оцінювання вартості інноваційних технологій, зокрема у контексті конвергенції ринків, що сприятиме ширшому висвітленню елементу наукової новизни, який пояснює кореляцію стадій інноваційної діяльності із системами стратегічних знань чинної моделі інноваційного процесу на засадах системного підходу.

3. У межах обґрунтування моделі оцінювання вартості інноваційних технологій підприємств на засадах використання алгоритму з теорії нечітких множин (із застосуванням моделі Mamdani, с. 123-130 дисертації) дисертантці доцільно замінити трикутну функцію розподілу вхідних значень ознак на Гауссову функцію, яка сприятиме досягненню вищого рівня точності отриманих результатів.

4. Окремі враховані автором явища в межах вартісного оцінювання інноваційних технологій на основі нечіткої логіки (зокрема, конвергенція технологій і ринків, виникнення спіловер-ефектів та дифузії, ринкове очікування технології тощо (3 розділ дисертації)) оцінити на практиці достатньо складно, а часом і неможливо, що може спричиняти ускладнення під час застосування авторської моделі.

5. Метод оцінювання вартості інноваційних технологій на засадах витратного підходу (с. 142-154 дисертації) рекомендовано розширити в частині можливості застосування не лише у довгостроковому періоді, а й в короткостроковому.

6. В частині обчислення цінових показників за обраними в дисертації технологіями на основі уточненого витратного методу (с. 154-179 дисертації) автору слід враховувати таку важливу складову економічного оцінювання, як рівень сприйняття ринком технології. Здебільшого саме цей елемент стає ключовим під час стратегічного планування, методи і моделі для якого розроблені в дисертації.

7. Беручи до уваги усі розроблені Міркуною Т. І. у дисертації методи оцінювання вартості інноваційних технологій підприємств, дисертантці доцільно включити у роботу опис етапів ринкового розвитку технологій, коли слід переглядати їхню вартість та змінювати підходи до оцінювання.

Проте, дискусійні положення та зауваження не змінюють загального позитивного враження від дисертації Міркуноюї Т. І., не применшують теоретичної і практичної цінності положень новизни та покликані сприяти подальшому науковому пошуку автора.

8. Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації.

Структурно та за змістовним викладом автореферат дисертації є ідентичним дисертаційній роботі, не містить положень, у ній відсутніх.

9. Загальний висновок щодо дисертаційної роботи та її відповідності вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Дисертант розробила теоретико-методичні та прикладні засади оцінювання вартості інноваційних технологій підприємств, що характеризуються високим рівнем актуальності, відповідають сучасним запитам економічної науки і практики. Елементи новизни є теоретично і практично значущими, рівень їх апробації є належним. Кількість і якість опублікованих наукових праць, які

Зважаючи на відповідність дисертації Міркунової Т. І., на тему: «Оцінювання вартості інноваційних технологій на підприємствах» вимогам Міністерства освіти і науки України, які висуваються до робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, зокрема, пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. зі змінами та доповненнями, Міркунова Тамара Ігорівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки та маркетингу
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»
Міністерства освіти і науки України

Підпис засвідчую:

